

Linderöds kyrka

Underhållsplan 2019

Regionmuseet
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2019:10

Linderöds kyrka

Underhållsplan 2019

Underhållsplan 2019
Linderöds socken
Kristianstad kommun
Skåne län

Linn Ljunggren

Rapport 2019:10

© Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, 2019

www.regionmuseet.se

Dnr: M12.30–135–19,1083

Text: Linn Ljunggren

Foto: Linn Ljunggren

Kartproduktion: Rebecca Olsson

Formgivning: Kerstin Börjesson

Granskning: Åsa Eriksson Green, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Kartmaterial, ©Lantmäteriet, Gävle. Dnr 507–99–502

Innehåll

Inledning	5
Syfte	5
Metod	5
Planens användande	5
Bilagor	5
Kyrkans läge och församlingstillhörighet	6
Beskrivning av kyrkobyggnaden, tekniska system och inventarier	7
Bakgrund	7
Kyrkans arkitekter	7
Kyrkobyggnaden	7
Stomme och exteriör	7
Interiör	7
Sydöstra bänkkvarteret	7
Tekniska system – rumsklimat och installationer	7
Ljud- och ljusanläggning	7
Elorgel med tillhörande högtalare	7
Kyrkans byggnads- och reparationshistoria	9
Historik efter 2006	9
Kyrkan och dess inventariers egenart och speciella värden samt hot mot dess värden	10
Linderöds kyrkogård	10
Målsättning för kyrkan och dess inventarier	10
Konkretisering av uppsatta mål för kyrkobyggnaden, dess inventarier och kyrkotomt och begravningsplats	11
Vårdkrav till följd av kulturhistoriska och antikvariska värden	12

Vårdbehov och checklistor	12
Färgtyp och färgkoder	13
Källor	14
Regionmuseets E-rapportserie 2019	15
Kulturmiljö	15

Kyrkan sedd väster mot öster, februari 2019.

Inledning

Underhållsplanen för Linderöds kyrka togs ursprungligen fram av Barup & Edström arkitektkontor AB 2006 på uppdrag av församlingen. Följande dokument är en uppdatering av sagda plan. Dokumentet har tagits fram av Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne av byggnadsantikvarie Linn Ljunggren. Besiktning och inventering skedde under vinter/våren 2019.

I enlighet med kulturmiljölagen skall kyrkor som är skyddade som kyrkliga byggnadsminnen enligt KML 4 kap ha en underhållsplan. Denna ska uppdateras minst vart 10 år.

Syfte

Syftet med underhållsplanen är att den ska vara ett underlag för förvaltning, underhåll och skötsel av kyrkan. Planen ska ge handledning vid beslut om nya åtgärder och förändringar samt vid myndighetsbeslut angående bidrag och tillstånd.

Metod

Föreliggande uppdatering följer samma struktur och rubriksättning som 2006 års plan. Planen har uppdaterats gällande förändringar i byggnaden, ny tillgänglig kun-

skap samt felaktig eller saknad information. Det är framförallt information under rubrikerna historik, åtgärdsbehov samt tidplan som har behövts kompletteras. För beskrivning av kyrkobyggnaden har en del tillägg gjorts där ändringar skett sedan 2006.

Arbetet har bestått av arkivsökning, inventering och okulär besiktning av kyrkans exteriör och interiör och inventarier. Arbetet har genomförts i samarbete med Göran Johansson, GJ Kyrk och Kulturrenovering AB, och i dialog med representanter från församlingen.

Planens användande

Underhållsplanen för Linderöds kyrka skall antas av kyrkoråd respektive kyrkonämnd samt av kyrkofullmäktige eftersom planen ska ligga till grund för kyrkans framtida underhåll. Originalet till den nya underhållsplanen ska arkiveras tillsammans med kyrkans första underhållsplan i original. Det är viktigt att underhållsplanens checklistor och rekommendationer följs. Observera att åtgärder kan kräva tillstånd från Länsstyrelsen. En del åtgärder kan kräva specialkompetens, exempelvis konservator, för framtagande av åtgärdsprogram.

Bilagor

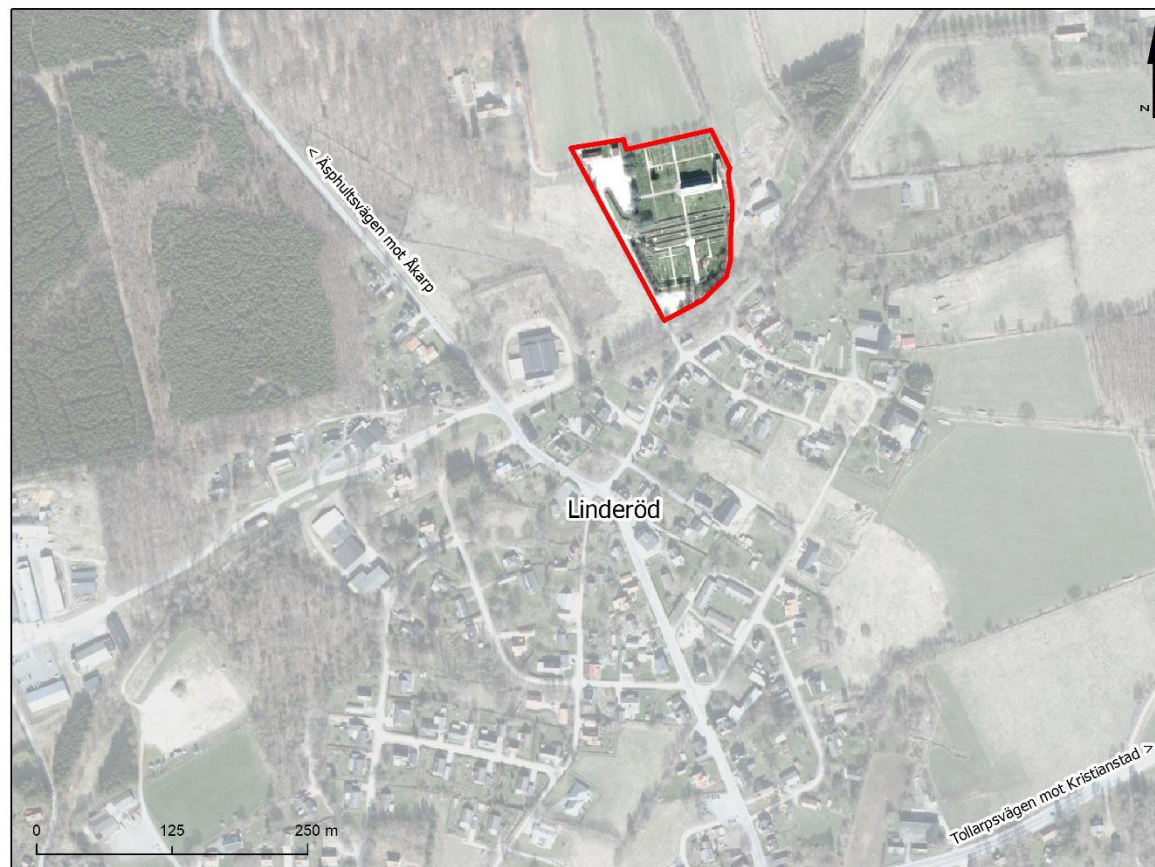
Till vårdplanen följer två bilagor; en åtgärdsöversikt och en checklista.

Kristianstad 2019-03-28

Linn Ljunggren

Kyrkans läge och församlings-tillhörighet

Sedan föregående underhållsplan upprättades ingår Linderöds församling i Västra Vrams pastorat. Detta är en sammanslagning av Västra och Östra Vrams, Linderöds och Äsphults församlingar. I pastoratet ingår kyrkorna i Linderöd, Västra Vram, Äsphult och Östra Vram. Västra Vrams pastorat ingår i Lunds stift.

Linderöd ligger sydväst om Kristianstad. Tätorten Linderöd ingår i Kristianstads kommun.

Beskrivning av kyrkobyggnaden, tekniska system och inventarier

Bakgrund

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.1.

Kyrkans arkitekter

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.2.

Kyrkobyggnaden

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.3.

Stomme och exteriör

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.4.

Interiör

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.5.

Sydöstra bänkkvarteret

I det sydöstra bänkkvarteret har bänkarna avlägsnats och ytan används till kyrkans kororgel.

Tekniska system –rumsklimat och installationer

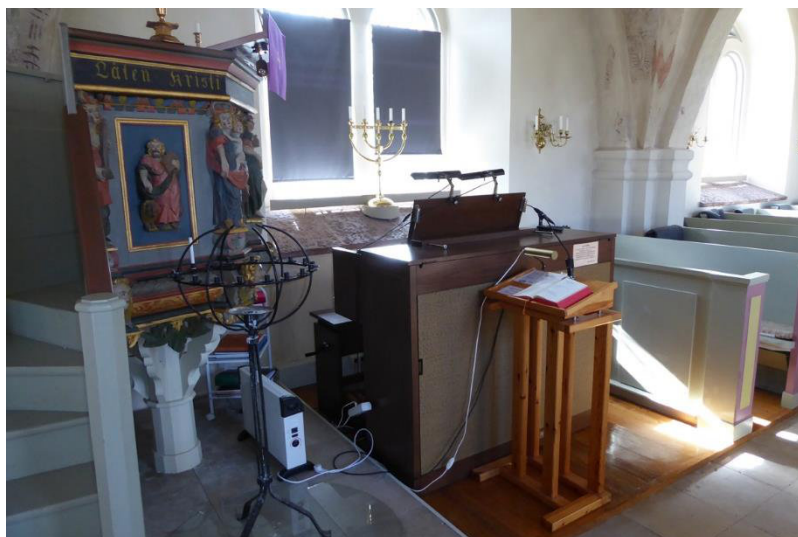
Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.3.6.

Ljud- och ljusanläggning

Mixerbord till kyrkans ljud- och ljusanläggning är sedan tidigare placerat i nordvästra hörnet av norra bänkkvarteret. Sedan senaste vårdplanen har ljud- och ljusanläggningen placerats i en specialbyggd möbel där den lätt kan döljas. Möbelen är målade i en grågrön kulör, i nära överensstämmelse med kulören på bänkarna.

Elorgel med tillhörande högtalare

Orgeln är av märket Allen, serien Protégé och inköpt av svenskorgelkonsult AB. Eldragning till orgeln och dess högtalare har gjorts med uttag i intilliggande sockellist.

Bilderna ovan är översiktliga, tagna både från öster och från väster. Inga större förändringar har genomförts sedan 2006. Bild nedan t.v är det tillkomna utrym-
met till kororgeln. Bilden t.h är möbelen för ljus- och ljudkontroller.

Kyrkans byggnads-och reparationshistoria

Kyrkans historik före 2006 finns kortfattat beskriven i underhållsplanen från 2006 kapitel 2.4. Det följande är en komplettering till denna historik med händelser efter 2006.

Historik efter 2006

Sedan 2006 har två eluttag monterats på ömse sidor om västporten, i stenportalen.

2006

Under 2006 genomfördes en renovering av kyrkans mässingsljuskronor av AB V. Fongs Gelbgjuteri i Gränna.

2014

Det sydöstra bänkkvarteret byggdes om för att ge plats åt en elektronisk kororgel. Bänkarna lossades enkelt genom att ta bort skruvarna som fäste dem till golvet. Den bräda som bänkar varit fastgjorda i byttes och behandlades för att efterlikna övriga golvet. Det främre skranket flyttades sedan två bänkrader bak för att åter avsluta bänkkvarteret åt öster. Eluttag till orgeln har gjorts i den befintliga sockellisten där ledningar fanns sedan tidigare.

Kyrkan och dess inventariers egenart och speciella värden samt hot mot dessa värden

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.5.

Ett arbete med karaktärisering av kyrkomiljöerna i Lunds stift pågår och kommer att utföras under gällande underhållsperiod. Karaktäriseringen bör läggas till underhållsplanen som ett grunddokument för kyrkogården, kyrkan och dess inventarier

Linderöds kyrkogård

Se vård- och underhållsplan för kyrkogården 2016, Regionmuseet Kristianstad.

Målsättning för kyrkan och dess inventarier

Församlingens målsättning för förvaltning av kyrkan är densamma som i underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.9.

Sedan föregående vård- och underhållsplan upprättades har målsättning och tidsplan följts i huvudsakliga drag.

Sedan underhållsplanen 2006 har kyrkan erhållit:

- En god nivå på generellt underhåll utan att någon ut- eller invändig renovering genomförts.
- Bra rutiner för att i god tid upptäcka problem med t.ex. skadedjur och snabbt sätta in åtgärder.
- Textilförvaringen har förbättrats och anpassats efter antikvarisk standard. Planer finns på att ytterligare förbättra hanteringen.

Detta innebär att hotbilden mot kyrkan är en annan idag. Regelbunden besiktning av kyrkan är viktig för att upptäcka skador och brister i tid. Ett uppbyggt underhållsbehov, brist på tillsyn och regelbunden besiktning samt kontroll av kyrkans klimat förefaller vara det största hotet mot kyrkan idag. Regelbunden besiktning av vind, torn och tak är av största vikt.

Åtgärder som kvarstår och har tillkommit sedan förra underhållsplanen:

- Skadebilden i underbrädningen till plåttaket gör att åtgärder bör genomföras under denna underhållsperiod.

– Skadebilden i gesims och i anslutning till avattningssystemet gör att detta bör besiktigas och åtgärdas inom denna underhållsperiod.

– Genomgående ut- och invändig renovering av ytskikt. Flera ytor med sprickbildning både interiört och exteriört gör att åtgärder bör genomföras under denna underhållsperiod.

– Ett styrsystem som ger möjlighet att kontrollera temperatur och relativ luftfuktighet. Detta är viktigt för att på lång sikt skapa ett bra och hållbart klimat för kyrkan. Förekomst av påväxt i form av svarta prickar på ytskikt inne i kyrkan ger signaler om att inomhusklimatet behöver utredas närmare. Redan i förra underhållsplanen för kyrkan föreslogs en förundersökning av klimatet.

– Tillgängligheten för funktionshindrade är densamma sedan planen 2006.

– Problem med skadedjur i kyrkan påverkar bland annat förvaring av textilierna. Det är viktigt att arbetet med att åtgärda problemet fortsätter.

Se vidare bilaga 1 och 2 till denna underhållsplan.

Konkretisering av uppsatta mål för kyrkobyggnaden, dess inventarier och kyrkotomt och begravningsplats

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.11. Åtgärdsförslagen för de kvarvarande målsättningarna är desamma som i förra planen.

För kyrkogården se underhållsplan för Linderöds kyrkogård, 2016.

Fuktskador i långhusets tak indikerar att det kan finnas problem med yttertakets täthet. Besiktning och åtgärdsförslag bör tas fram av sakkunnig.

I föregående vård- och underhållsplan rekommenderades att befintligt puts på kyrkan tas ner vid en yttre renovering. Ett

Bilderna till vänster visar exempel på exteriöra skador som behöver åtgärdas. Överst visas putsbortfall och sprickbildning i kyrkans gesims. I mitten visas putsskador som lagats med någon typ av plastmassa. Den nedre bilden visar fönstren som är i behov av renovering och ommålning.

Här ovan visas två exempel på interiöra skador, överst en genomträngning av vatten i orgelläktarens tak, nederst en bild på missfärgningar på väggpartiet i nordöstra hörnet av långhuset.

ställningstagande huruvida en sådan omfattande åtgärd bör genomföras måste ställas i relation till de eventuella skador nedtagning av putsen kan medföra. I samband med en yttre renovering bör behovet av att eventuellt byte moderna materialtyper (främst utvändigt) till traditionella dito utredas med ett helhetsperspektiv.

Vårdkrav till följd av kulturhistoriska och antikvariska värden

Se underhållsplan 2006–12–31, kapitel 2.12
Vid renovering och underhåll av kyrkans exteriör och interiör bör man utgå från traditionella material- och färgtyper. Se nästa sida.

Vårdbehov och checklistor

Se bilaga 1 och 2 till denna underhållsplan samt kyrkans underhållsplan, 2006–12–31, bilaga 2.17

Färgtyp och färgkoder

Exteriör	Färgtyp/material	Färgkod
Fasadputs	Grov spritputs	–
Fasadfärg	KEIM silikatfärg	Vit kulör
Ljudluckor	Linoljefärg	Brun kulör
Beslag	Linoljefärg	Svart kulör
Fönsterbågar utvändigt		Ljust grå kulör
Ytterdörrar utvändigt	Linolja	Ljust grå kulör
Interiör		
Väggar och valv	Kalkfärg	Vit
Bänkar	Linoljefärg	Ljust grå, ljust gul och ljust violett
Bänkgolv	Lack	Opigmenterad

Källor

Opublicerade källor

Linderödskyrka, underhållsplan, Barup&Edström arkitektkontor AB, 2005-12-31

Placering av ny kororgel, Linderöd, Ansökningshandlingar, Barup&Edström arkitektkontor A, 2013-11-01.

Linderöds kyrkogård, Vård- och underhållsplan 2015, Hanna Cöster, Maria Johansson och Tony Svensson, Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne, Rapport 2016:43

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

BILAGA 1

Prioritering 1: akut åtgärdsbehov. Åtgärd inom 1 år.
2: bör göras snarast och bör hållas under uppsikt. Åtgärd inom 3 år.
3: icke akut åtgärdsbehov. Bör åtgärdas i samband med nästa renoveringstillfälle. 5–10 år.
0: Ingen åtgärd krävs av tekniska skäl.

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Exteriör				
Murverk och fasader				
Fasader	Grovt spritputsade fasader med slätputsade fönstersmygar. Putsen är målad med vit silikatfärg.	–Generellt sprickbildning och missfärgning på delar av fasaden.		3
		–Awikande, iögonfallande lagningar på nordöstra långhusfasaden och västra tornfasaden.		3

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
		-Behov av avfärgning på fasaden, underliggande puts börjar titta fram.		0
		-Omfattande sprickbildning kring gesimsen på hela kyrkan. Kan höra samman med brister i avvattningssystemet. Håll under uppsikt, om skadebilden eskalerar bör åtgärder vidtagas akut eftersom nedfallande puts kan utgöra skaderisk för både besökare och personal på kyrkogården.		2
		-Lagningar av äldre håltagningar med okänd typ av modern fogmassa (absiden S sidan).		3

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Sockel	Profilerade sandstensblock som är monterade på släta kvaderblock, fogad med cementhaltigt bruk. Tornet saknar markerad sockel då putsen går ner till marken.	– Sprickbildning och bortfall av material.		2
		– Påväxt av organiskt material.		
Dörrportalen	Romansk portal med tympanonfält, ursprungligen vid sydportal, unik för Skåne.	– Sprickbildningar i stenportalens pelare. Konservator bör besiktiga skadorna och ta fram ett åtgärdsförslag.		2
		– Alg och lavpåväxt. Konservator bör besiktiga skadorna och ta fram ett åtgärdsförslag.		2

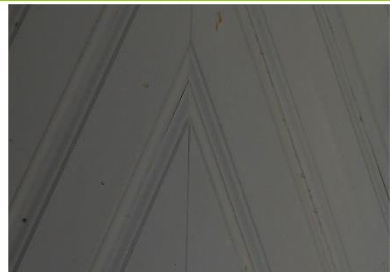
Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
		–Eluttag har monterats i stenportalen. Konservator bör besiktiga skadorna och ta fram ett åtgärdsförslag.		2
Takbeläggning				
Plåtavtäckning	Mörkgrön, ärgad kopparplåt i skivtäckning med förskjutna tvärfalsar.	–Takets tekniska standard bör utredas av sakkunnig då det finns tecken på läckage på vinden.		1
		–Plåtkanten kring södra tomfönstret är uppfläkt.		1
Täckplåt i övergång takyta och fasad	Mörkgrön, ärgad kopparplåt	– Plåtens tekniska funktion bör besiktigas av sakkunnig. Sprickbildning i närheten kan tyda på läckage.		1

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Takfot	På tomet brädklädd, målad takfot.	Slitna färgskikt		3
Fönster, ytterbågar				
Fönster, generellt	Rundbågefönster i träkarm med en yttre, hel glasruta och innerruta med blyinfattat glas. Bleck och hasp målade i sammakulör som fönstret. Tomtaket ett takfönster med ospröjsat glas år vardera N & S.	–Stenskott i flera rutor samt en större spricka i en av rutorna på norra fasaden.		2
		–Färg- och kittbortfall. Fönsterbågarna börjar ta skada. Fönstren bör renoveras med traditionella material och metoder.		

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Solbänkar	Solbänkar av betong.	-Bortfall av färg.		0
		-Sprickbildning mitt i fönsterbänk på södra sidan av långhuset.		3
		-Påväxt av alger och lavar.		0
Ytterdörrar				
Västra Ytterdörren	Huvudingång. Kraftig, kopparklädd pardörr av trä med bredare gångdörr, dropplista av koppar nertill. Kraftigt godronnerat dörrvred.	-Missfärgningar på plåtavtäckningen, främst vid den nedre kanten. Samt en fläck, S sidan, yttersta kvadraten.		0

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
		-Dropplist av koppar har mekanisk skada.		2
Östra Ytterdörren	Ramverksdörr med profilerad brädfodring i rombmönster. Utåtgående och försedd med innerdörr.	-Torrspäckor och slitet färgskikt på dörren.		2
		-Sprickbildning mellan dörrkarm och yttervägg.		2
		-Rötskadat trä intill gångjärnen.		2
		-Rostgenomslag från spik.		2

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Avvattning				
	Fotrännor, rektanguläravattkupor och kopparstuprör med runda böjar ansluter gjutjärnsförsedda cementbrunnar.	– Behöver besiktigas och otätheter åtgärdas. Omfattande sprickbildning i putsen i närhet till avvattningen kan tyda på läckage.		1
Interiör				
Vindfång				
Väggar		– Generell sprickbildning och putsbortfall samt svärtade ytor.		3
Dörrar		– Krackelering av färg på dörrkarmen.		3

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Långhus				
Väggar	Vitkalkad slätputs	– Svärtade och smutsade ytskikt.		0
		– Mindre sprickbildning och putsbortfall i ytskikt.		3
		– Utfällning och rosa kolorering norra sidan, väster om absiden.		2
Valv	Två kryssvalv av tegel med ribbor, rika kalkmålningar i röda och bruna färgtoner. Mot bakre travén vid orgelläktaren finns ett tre meter djupt tunnvalv av trä som är vitmålat.	– Mindre krackeleringar i alla valv. Målningarna besiktigas av konservator inför eventuella interiöra åtgärder.		3

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Golv	Ljusgrå stenplattor av kalksten eller sandsten. Plattorna lagda med smal "knusfog". Bänkraderna står på ett lackerat grangolv	-Slitet ytskikt på trägolvet		0
Kor och absid				
Väggar	Väggarna är slätputsade och vitkalkade. Mot tribunbågens vederlag har man lagt i en ny vitpigmenterad fog.	-Portalen mellan kor och absid har flera sprickor och putsnedfall.		3
		-Mindre fuktfläckar södra väggen nära absiden.		2
		-Smutsade och svärtade ytskikt		0

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Valv	Koret består av ett kryssvalv med ribbor av tegel som är putsat och målat med medeltida kalkmålningar. Absiden utgör sakristia med hjälmvalv i vitkalkad slätputs	–Större sprickor i absidens hjälmvalv.		3
		–Generell sprickbildning		
Kalkmålningar	Kalkmålningarna i koret och i långhuset består av 30 avbildningar, signerade 1498”Markae Andrae Johanni” d v s Anders Johansson.	–Krackeleringar.Målningarna besiktigas av konservator inför eventuella interiöra åtgärder.		
Innerfönster				
Innerfönster	Fönstren är dubbelkopplade spröjsade träfönster, målade i ljusgrå oljefärg. Innerbågarna i koret har antikglas och blyspröjsar. Övriga rutor är av planglas.	–Sprucken ruta på södra sidan.		2
Orgelläktare				
Orgelläktaren		–Spricka i tak över orgelläktaren.		2

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
	Orgelläktaren är uppbyggd av ett balkverk av fyrkantstimmer och två profilerade avbärlinor med två stolpar med kapital målade i vitt. Läktargolvet är klätt med orangeröd linoleummatta. Invändigt är taket klätt med masonitskivor som målats i vit färg.	–Generellt nedsmutsade ytor. –Fuktfläckar i valvet och på väggarna som kan ge upphov till biologisk påväxt och mögel. Bör undersökas av sakkunnig. Kan ha samband med eventuella otätheter i yttertak.		0 1
Vindsvåningar				
Klockvåningen	Tomvinden har 5 takstolar av ek med hanband i två nivåer, de vilar på dubbla lejder. Mot väster finns ett murverk av gråsten med ljudlucka innefattad i en rundbågeformad öppning. Golvet är av obehandlad furu. Innertaket är av glespanel.	Tecken på fuktskador i underbrädning till plåttaket. Bör utredas av sakkunnig. Förekomsten av kalkmålningar ovan valven kräver särskild försiktighet och en konservator bör medverka vid framtagna åtgärdsförslag för taket.		1

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
		– Spricka i anslutning till genomgången mellan tom och långhus. En gipsvakt bör monteras för att se eventuella förändringar i sprickbildningen.		1
		– Större spricka i hömet mellan långhusets norra vägg och gavelväggen mot koret. En gipsvakt bör monteras för att se eventuella förändringar i sprickbildningen.		1
		– Sprucken ruta i överljusfönstret.		2

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
		–Spår av insektsangrepp, ev av strimmig trägnagare, på klockbocken. Bör åtgärdas av sakkunnig.		
Långhusvind/korvind	12 takstolar av ek med dubbla hanband/-bjälkar samt bindbjälkar och snedsträvor vid vardera sidan. Långhusmuras murkrön är i stor utsträckning täckta av puts med kalk och fragment av kalkmålning.	–Omfattande spår av insektsangrepp och möss, mycket organiskt material. Vinden behöver städas från organiskt material. För problem med skadedjur bör sakkunnig kontaktas.		
		–Tecken på fuktskador i underbrädningentill plåttaket. Bör utredas av sakkunnig. Förekomsten av kalkmålningar ovan valven kräver särskild försiktighet och en konservator bör medverka vid framtagande av åtgärdsförslag för taket.		

Bilaga 1: Åtgärdsbehov

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Fast inredning				
Altare	Från 1700-talets första hälft med ursprungliga färgsättning som togs fram av konservator Oskal Oswald 1950-51.	– spår av strimmig trägnagare. Kontakta konservator för åtgärdsförslag.		
Predikstol	Predikstol från 1600-talet i trä med målning i grått, blått, rött, grönt och guld. Restaurerades vid sekelskiftet varvid ny korgstomme byggdes på.	– spår av strimmig trägnagare Kontakta konservator för åtgärdsförslag.		
Bänkar	Bänkinredning från 1950-51 med gavlar i ljusviolett, slät upphöjd ljusgul spegel, övriga delar i ljusgrått.	– Färgbortfall.		0

Byggnadsdel/ Anläggning	Teknisk uppbyggnad och kommentar	Skador och åtgärdsbehov 2019	Foto	Prio
Tillgänglighet				
Elrum		-Lås och vred trasigt på skjutdörren till elrum i bakre delen av långhuset. Ersätts med nytt vred likt befintligt.		1
Långhusvinden		-Landgången närmast genomgångentill korvinden är trasig och en lös bräda har lagts över skadan vilket medför snubbelrisk. Bör åtgärdas snarast.		1
Trappa till koringång i öster		Trappan har fogats med ett hårt bruk som nu lossnat, med sättningar som följd eller orsak. Trappans underbyggnad bör åtgärdas på traditionellt vis.		

Bilaga 2: Checklista

Byggnadsdel	Punkter att kontrollera	Intervall	Underhållsinstruktioner	Egna anteckningar	Besiktningsdatum
Yttertak	Läckage	löpande årligen	Eventuellt läckage åtgärdas och dokumenteras. Vid behov kontakta sakkunnig för skadeanalys och råd.		
Fasadputs	- Sprickbildningar - Putsnedfall - Bom - Missfärgningar och algpåväxt	1 ggr/år	Dokumentera sprickor och skador. Vid behov kontakta sakkunnig för skadeanalys och råd.		
Avvattning	- Löv och annat skräp i ståndrännor och stuprör. - Infästningar och skarvar - Läckage	1 ggr/månad under hösten. I övrigt vid behov.	Rensa rännor och rör och täta eventuella läckage i skarvar.		
Plåtavtäckning	- Bucklor i plåt samt otäthet - i skarvar, särskilt i anslutningar mellan yttertak och fasader. - Övriga skador	1 ggr/år	Otätheter åtgärdas snarast. Vid behov kontakta plåtslagare för skadebedömning och åtgärdsförslag.		
Fönster	- Tätning mellan fönsterkarm och murverk - Skadat kitt - Kondens - Trasigt glas - Färgflagning	Översyn av tätning vart femte år. I övrigt vid behov.	Vid behov åtgärda träfönstren med traditionella metoder och material som linoljefärg och linoljekitt.		

Byggnadsdel	Punkter att kontrollera	Intervall	Underhållsinstruktioner	Egna anteckningar	Besiktnings datum
Dörrar/portar	- Tätning mellan karm och murverk samt vid tröskel. - Kontroll av gångjärn, låsanordning etc. - Rötskador och sprickor i karm och dörrblad. - Färgflagning. - Mekaniska skador i plåten	Vart femte år. I övrigt vid behov.	Kontrollera frigång och låsanordningar och justera vid behov. Kontrollera utsida och dörramas nederkant efter eventuella rötangrepp.		
Ljudluckor	- Täthet mellan karm och murverk. - Luckomasstängning kontrolleras. - Färgflagning	Regelbundet flera gånger per år	Kontrollera att ljudluckorna går att stänga och öppna. Åtgärda eventuell otäthet. Målningsbehandlas likt fönstren, dock i befintlig kulör.		
Vindar	- Läckage genom taket - Skadedjursangrepp - Ventilation, kondens	Ofta och regelbundet alltid efter kraftiga skurar och storm	Läckage åtgärdas omgående. Fukt- och rötskadade delar bör bytas snarast. För skadedjursangrepp kontakta sakkunnig. Vidtag försiktighet vid åtgärder i anslutning till kalkmålningar ovan valv. Vid tveksamhet rådfråga konservator.		
Väggputs	- Sprickbildningar - Putsvittring - Putsnedfall - Bom	Vart 5:e år	Dokumentera sprickor och skador. Vid behov kontakta sakkunnig för skadeanalys och råd.		

Bilaga 2: Checklista

	• Skadedjursangrepp • Påväxt av mögel				
Dekormålning	• Putsnedfall • Sprickor • Flagning • Fuktfläckar/ • Missfärgningar • Blekning • Smuts/spindelväv	1 ggr/år Kontroll av målerikonserver vart 5:e år eller vid behov	Rengöring får ej ske med vatten eller rengöringsmedel. Vid flagning bör sakkunnig inkallas för att avgöra om fästning eller kompletteringsmålning bör utföras. Alla åtgärder beträffande kalkmåleri på puts utförs av konservator.		
Golv	• Öppna fogar • Skadade golvplattor	1 ggr/år	Öppna fogar fylls med bruk. Skadade plattor byts ut mot likvärdiga.		
Predikstol, medeltida träport, altaruppsats, triumfkrucifix	• Smuts och damm • Sprickbildning • Färgflagning • Mekaniska skador • Skadedjursangrepp	Regelbundet. Vid skador kontaktas konservator	Städning. Försiktig damning genom torra metoder med dammvippa. Dammtrasa kan slita loss lösa färgskikt.		
Övriga träinventarier	• Smuts och damm • Sprickbildning • Färgflagning • Mekaniska skador • Skadedjursangrepp	1 ggr/år	Städning regelbundet med torra metoder, som dammvippa.		
Textilier	• Förvaring • Mekaniska skador • Missfärgning • Smuts • Skadedjursangrepp	1 ggr/år	Besiktning vid uppkomna skador.		

Kyrksilver och övriga metallföremål	• Missfärgningar • Smuts- och fettfläckar • Bucklor och hål • Korrosion	1 ggr/år	Se över förvaring och rengöring 1 ggr/år och vid behov. Vid skador kontakta silversmed.		
Ljuskronor av mässing (malmkronor) samt ljusstakar	• Bucklor • Smuts • Upphängningsanordning	1 ggr/år	Smuts tas bort försiktigt. Upphängningen kontrolleras årligen. Skador åtgärdas av metallkonserverator.		
VA-system	• Stådrännor och stuprör • Läckage	På hösten före och efter lövfällning.	Rensa för att förhindra breddning och stopp i rör.		
Ventilation	• Kondensbildning på fönster	Regelbunden kontroll.	Förbättring av luftning skall åtgärdas genom öppning i innerfönstret. Därefter skall fönstren synas kontinuerligt för att kontrollera att kondens ej uppstår.		
Uppvärmning	• Uppvärmningskostnader • Tidur och reglercentral visar rätt värde	Vid övergång till sommartid/vintertid	Värmeförbrukningen skall kontrolleras årsvis.		
Elförsörjning	• Godkänd elrevision • Automatsäkringar	1 ggr/ 6 år 1 ggr/månad	Gör felsökning vid behov.		